

Oslo kommune v Byrådet
postmottak@byr.oslo.kommune.no

Oslo 29.05. 2014

Kommuneplan for Oslo – Oslo mot 2030 Høringsuttalelse fra Østmarkas Venner

Østmarkas Venner (ØV), som kun uttaler seg om den delen av kommuneplanen som berører Østmarka, er tilfreds med kommuneplanens visjon og målsettinger. Vi er også tilfreds med den klare formuleringen om at Oslos myndigheter skal verne om Marka, og med at det slås fast at behovet for utbyggingsarealer i Oslo skal dekkes innenfor dagens byggesone.

Østmarkas Venner går imot forslaget fra byrådet om å opprette aktivitetssone i den bynære delen av Østmarka, som skal omkranse byens byggesone. ØV mener at svært mange aktiviteter som foreslås lagt til denne sonen, slik som ballbaner, klatrevegger, skateboardanlegg og golfbaner, ikke er markabaserte men typiske urbane aktiviteter, de hører derfor ikke til i Marka. ØV er ikke mot at det opprettes begrensede anlegg som naturlig kan høre hjemme i Marka. Og vi erkjenner at en tilrettelegging kan være nødvendig i enkelte områder, for å unngå slitasje.

Vi mener at forslaget ikke er i samsvar med markalovens intensjoner. Byrådets forslag innebærer at den bynære Marka spises opp bit for bit, og at befolkningen dermed fratras det de setter mest pris på, nemlig kortere turer i Marka der en kan søke ro og stillhet.

Østmarkas Venner går også i mot at 405 dekar (daa) ved Lysopp - Fredheim tas ut av Østmarka og omdisponeres til boligformål. Dette av hensyn til friluftslivet, og fordi det i det foreslåtte området er ikke mindre enn seks verdifulle naturtyper på til sammen 108 daa. Vi støtter øvrige små grensejusteringer i Østmarka, men stiller spørsmål ved forslagets inkonsekvens angående Haraløkka.

Østmarkas Venner går videre sterkt imot at det anlegges en helårstrasé gjennom kulturlandskapet på Dølerud i det nyopprettede verneområdet Spinneren. Dette vil forringe stedets unike kvaliteter for naturopplevelse, ro og stillhet, som 90 prosent av Oslos befolkning søker.

1. Om Østmarkas Venner

Østmarkas Venner (ØV) med sine nærmere 4000 medlemmer har som formål å bidra til å bevare Østmarka som natur- og friluftsområde for dagens og kommende generasjoner. ØV skal blant annet arbeide for å bevare markagrensa og ta vare på Markas innhold, ved å hindre tekniske inngrep som forringer Østmarka som naturområde. Vi vil også sikre det enkle friluftslivet og unngå motorisert og støyende aktivitet i Marka. På denne bakgrunnen ønsker ØV å gi en uttalelse vedrørende byrådets høringsutkast til kommuneplan for Oslo kommune med tilhørende arealdel.

2. Kommuneplanens visjon

”Oslo 2030: Smart, trygg og grønn” er byrådets visjon for Oslos utvikling mot 2030. ØV er enig med byrådet i at Marka, elvene og parkene gir byen særpreg, attraktivitet og opplevelsesrikdom. Byrådet har en ambisjon om at byen skal være en verdensledende miljøby, og at Marka – til tross for et sterkt behov for utbygging – skal bevares og all utbygging og fortetting skje innenfor byggesonen.

Kommuneplanforslaget fastslår videre at Oslos myndigheter skal verne om Marka. Det slås også fast at dette innebærer at behov for utbyggingsarealer i Oslo skal dekkes innenfor dagens byggesone.

Byrådet legger følgende satsinger til grunn:

1. Oslos biologiske mangfold og kulturlandskap skal forvaltes på en bærekraftig måte, og kulturlandskap og kulturminner skal sikres for ettertiden
2. Oslo skal verne om Marka
3. Byens blågrønne preg skal videreutvikles
4. Det skal være god tilgang på grøntområder og anlegg for idrett, rekreasjon og fysisk aktivitet.
5. Innbyggerne skal sikres luft og vann av god kvalitet.

3. Oslo skal verne om Marka – men hvordan?

ØV er svært tilfreds med kommuneplanens visjon og målsettinger, slik de er beskrevet over. Vi er også tilfreds med den klare formuleringen om at Oslos myndigheter skal verne om Marka, og med at det slås fast at behovet for utbyggingsarealer i Oslo skal dekkes innenfor dagens byggesone.

ØV er også glad for at byrådet sier at Oslos rike og varierte plante- og dyreliv må forvaltes på en bærekraftig måte, slik at viktige naturtyper og lokaliteter bevares og ikke blir forringet. Dette er etter ØVs mening et tydelig signal og er i tråd med markalovens intensjoner.

Bymiljøetatens Marka-undersøkelse fra 2011 viste at hele 86 prosent av innbyggerne i Oslo har brukt skogområdene rundt byen de siste 12 måneder, og at hele 85 prosent er fornøyd med kommunens tilrettelegging av stier og turveier. Å gå tur til fots og å oppleve naturen, stillhet og ro, får høyest score når det blir spurt om viktighet av ulike opplevelser og aktiviteter, henholdsvis 90 og 89 prosent. Undersøkelsen avdekket også at svært mange brukere av Marka er ute på kortere turer, noe som tilsier at det i hovedsak er de bynære områdene av Marka som benyttes mest.

Byrådet ønsker nå å opprette en aktivitetssone innenfor Markas randsoner. I Østmarka er den sammenhengende fra Ellingsrud til Ski grense. Marka brukes mye, og byrådet mener at den i takt med forventet befolkningsvekst ytterligere vil bli benyttet av innbyggere med ulike forventninger og interesser. Dette vil, ifølge byrådet, medføre slitasje og belastning på naturen, og områdene nærmest byggesonen vil være mest utsatt.

Byrådet skriver videre at dersom en betrakter markagrensa som en absolutt overgangssone mellom by og natur, kan resultatet bli en randsoner med forringet landskapsopplevelse.

Byrådet mener at randsonen heller bør forstås som en variert overgangssone hvor byens befolkning, ut fra lokale geografiske forhold, kan tilbys en mer tilrettelagt bruk enn i resten av Marka. I retningslinjer for aktivitetssonen nevnes ulike tiltak som for eksempel anlegg for ski/skileik, ballfelt, sykkeltraseer, lysløyper, klatreanlegg og skateboardanlegg. Med unntak av ski/skileik og sykling er dette aktiviteter som aldri har vært en del av det man forbinder med bruk av Marka.

4 ØV sier nei til anleggssoner i hundremeterskogene

Byrådet kaller de foreslåtte aktivitetene for «urbant friluftsliv» og forstår selv at dette vil medføre en mer intensiv bruk av den bynære naturen, der nærheten til byen bidrar til hyppigere bruk som krever fysiske tiltak, og der tilgjengelighet er viktigere enn landskapsopplevelse og naturnytelse. ØV oppfatter at byrådet på denne måten vil opprette anleggssoner i Marka, og vi mener at dette står i direkte motsetning til byrådets gode intensjon om å verne om Marka.

En av de store attraksjonene knyttet til den unike naturen som omkranser Oslo, er nemlig at byens befolkning svært mange steder kan gå rett ut i skogområdene fra store boligområder, parkeringsplasser og kollektivknutepunkter. I byrådets forslag til aktivitetssone skal den bynære Marka, de populære og mye brukte «hundremeterskogene», fylles med aktiviteter og tilrettelegging.

At byrådet nå ønsker å opprette typiske urbane aktiviteter, i den bynære delen av Marka, er ØV overrasket over. Markaundersøkelsen ga ingen signaler om at innbyggerne ønsker seg anlegg som ikke naturlig hører hjemme i Marka, som for eksempel skateramper, klatrevegger ballfelt etc. Slike anlegg med tilhørende aktiviteter, vil være forstyrrende og gå på tvers av det den største delen av befolkningen søker, nemlig å gå til fots og å oppleve naturen, stillhet og ro i den bynære delen av Marka. Dette er et behov som kan dekkes ved korte turer på under en time, og med innganger i Marka som merkede og umerkede stier og veier langs hele markagrensa.

Ny kunnskap viser at enkle stier har en egen effekt på menneskers psykiske rekreasjon. Å bringe høy aktivitet med støy og stress inn i den bynære Marka gjennom omfattende tilrettelegging, forringer slike viktige kvaliteter. Vi vet at stress og psykiske lidelser er en voksende utfordring, for dagens moderne befolkning. Derfor er bevaring av naturmiljøet som kilde til rekreasjon fra dagliglivets høye tempo, og som grunnlag for det enkle friluftslivet, en viktig oppgave å løse gjennom kommuneplanen.

Byrådet er bekymret for at den framtidige økende befolkningsveksten i Oslo vil medføre slitasje og belastning på naturen i takt med økende bruk av Marka. Byrådet frykter også at randsonen av Marka nær byggesonen vil være mest utsatt. ØV oppfatter at intensjonen med aktivitetssonen, er å sluse ulike brukere ut i den bynære Marka. Nye typer fritidsaktiviteter som ikke oppfattes som markabaserte, skal nærmest flyttes ut og vekk fra de bolignære områdene der de hører hjemme. Med de prognoser en legger til grunn for befolkningsøkningen i Oslo, kan det se ut til at aktivitetsanlegg som nå ligger i dagens byggesone skal kunne transformeres til boligområder ved å flytte slike urbane aktiviteter ut i Marka. I praksis vil en også legge opp til å fjerne barn og unge fra boligområdene og dermed forringe miljøet i boligområdene. Kommer anleggene i Marka som erstatning for anlegg i boligområdene, kan det dessuten føre til at barn og unge – på grunn av manglende transportmuligheter til Marka – ikke deltar i slike aktiviteter.

ØV er bekymret for at økt tilrettelegging av anleggsbaserte aktiviteter i Marka, ofte på usjenerte og avsides områder, kan invitere til opphold og aktiviteter en ikke vil ha, og som kan hindre den ønskede bruken av Marka. Leire og ulike opphold av sjenerende karakter samt hærverk og lignende handlinger kan bli en utfordring å håndtere for kommunen og befolkningen. Anlegg i den bynære delen av Marka kan, i motsetning til byrådets intensjoner om å åpne for bruk av Marka, tvert imot stenge for den generelle bruken av Marka en ønsker å legge til rette for. ØV tror nemlig at folk vil kvie seg for å ta seg inn i områder der bruken av områdene kan føles truende, stressende eller støyende.

Samtidig som anlegg foreslås lagt i aktivitetssonen, såkalte ”åpnere”, foreslås også begrensninger for bruk av Marka lagt i andre deler av disse sonene, såkalte ”lukkere”. I slike områder skal en ta hensyn til viktige naturtyper, naturvernområder og områder med spesielle opplevelser for friluftslivet. ØV kan ikke se hvordan byrådet vil forvalte slike områder gjennom bruk av plan- og bygningsloven. Skal administrativt vern brukes for å ta vare på slike, eller tenker en seg disse verdifulle områdene skal vernes av staten med hjemmel i naturmangfoldloven og markaloven?

Dagens forslag om å ta ballbanen på Haraløkka ut av Marka, ved å legge markagrensa utenfor, kan skape en praksis der en for kommende anlegg som ikke naturlig hører hjemme i Marka, vil ønske å endre markagrensa tilsvarende. På denne måten startes en bit-for-bit-nedbygging av den bynære Marka, med økt risiko for at arealene forsvinner ut av Marka for godt!

5 Forholdet til Markaloven

Oslo kommunes del av Marka utgjør ca. 307 km². Byrådet har avtegnet arealer i den bynære delen av Marka som en krans rundt byen der de ønsker å legge til rette for ulike aktiviteter på kommunens areal, både for mer intensiv bruk og for mer ekstensiv bruk. Byrådet oppgir ikke

hvor stor andel av Oslo kommunes del av Marka dette utgjør. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) har ved hjelp av GIS beregnet dette arealet til å være 27 km², dvs nær 10 prosent av Marka innenfor Oslo kommunes grenser.

Markaloven ble vedtatt for bare fem år siden. Markalovens formål er blant annet å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett gjennom å sikre Markas grenser. Markaloven slår fast at bygge- og anleggstiltak generelt er forbudt i Marka. Det er imidlertid åpnet for unntak, som for eksempel vil kunne imøtekomme forslag om tilrettelegging i Skullerud-området, men nye anlegg som fortrenger friluftsliv og naturopplevelser skal ikke godkjennes. Mange av de anleggene som byrådet foreslår lagt til den bynære delen av Marka, vil fortrenge friluftsliv og naturopplevelser. Markaloven skal også bidra til å bevare et rikt og variert landskap og natur og kulturmiljø med kulturminner i Marka. ØV mener at aktivitetssonen byrådet foreslår opprettet, er direkte i strid med markalovens intensjoner.

Markalovens virkeområde omfatter arealer i 19 kommuner. ØV mener at byrådets forslag om aktivitetssone undergraver markalovens formål. Det er ikke bare Oslo kommune som vil oppleve økende befolkningsvekst i årene som kommer. Alle Marka-kommunene vil oppleve dette. Dersom Oslo kommune skal kunne opprette slike soner, er det fare for at flere Marka-kommuner vil ønske å gjøre det samme.

ØV går sterkt imot aktivitetssoner generelt. ØV er ikke mot at det opprettes begrensede anlegg som naturlig kan høre hjemme i Marka. Vi erkjenner også at en tilrettelegging kan være nødvendig i enkelte områder, for å unngå slitasje. Men opprettelse av en omfattende aktivitetssone som gir generell hjemmel for bygging av anlegg, er uakseptabelt. Markaloven krever i dag at det søkes om planlegging av anlegg i Marka, og nye anlegg forutsetter også en reguleringsplan etter markaloven og plan- og bygningsloven. Slik må det fortsatt være, for å følge opp byrådets og Stortingets intensjon om at Marka skal bevares.

6 Forslag til justeringer og endringer av markagrensa

Vi viser til eget høringsdokument med forslag til justeringer og endringer av markagrensa som følger med kommuneplanen. Byrådet skriver i forslaget at endringene vises på kommuneplankartet som ikke-juridisk objekt. Byrådet forklarer videre at etter bystyrets vedtak av kommuneplanen, vil forslag til grensejusteringer og endringer oversendes Klima- og miljødepartementet (KLD) for videre behandling som forskrift. Hvis KLD mener forslagene faller innunder forskriftshjemmelen i markalovens § 2, vil forslag til forskrift sendes ut på offentlig høring før videre behandling og vedtak.

6.1 Forslag til justeringer av markagrensa

Det er seks forslag til justeringer av markagrensa i Østmarka, nummerert fra 16 til 22. Eksempel på dette er forslag 17 Trollåsveien, hvor dagens markagrense delvis ligger i veien og delvis inne i Marka, hvor det foreslås å justere grensa slik at den følger veien. Med unntak av forslag 18 Haraløkkka er dette meget små justeringer som for oss virker hensiktsmessige, og som vi støtter.

Byrådet skriver at bruken av Haraløkka idrettsanlegg ikke hører inn under markalovens formål, og at det derfor bør ligge i byggesonen slik at eksisterende bruk til allment tilgjengelige idrettsanlegg sikres. Vi er enige med byrådet i at mesteparten av den idretten som bedrives på Haraløkka (som på sommerstid i all hovedsak er fotball og tennis) ikke er idrett som hører inn under markalovens formål, som foruten naturopplevelse og friluftsliv, kun inkluderer markabasert idrett. Vinterstid passer området imidlertid fint til barns skoleik med mer. Men vi synes byrådet motsier seg selv når det på den ene siden vil ta Haraløkka ut av Marka og på den andre siden foreslår å regulere en aktivitetssone i Marka som vil komme til å omfatte en rekke aktiviteter som golf, ballspill, sandvolleyball, klatrevegger, skateboardramper med mer.

Hvis byrådet legger vekk sitt forslag om aktivitetssone for godt, kan vi støtte at Haraløkka tas ut av Marka. Hvis ikke bør Haraløkka være ett av tre områder langs Østmarka (i tillegg til Skullerud og Grønmo) hvor det kan legges til rette for utvidet aktivitet i tråd med deler av byrådets forslag. Dette forutsetter at resten av det foreslåtte aktivitetssoneområdet fortsetter med dagens tradisjonelle bruk, uten ytterligere regulering utover det som ligger inn under markaloven.

6.2 Forslag til endringer i markagrensa

Byrådet foreslår at områdene Lysopp (230 daa) og Fredheim (175 daa), som i dag ligger som områder til landbruks-, natur- og friluftsmål (LNF-område) i Østmarka nordøst for Fv 155, vurderes innlemmet i byggesonen i forbindelse med byutvikling på Gjersrud-Stensrud.

Naturvern hensyn

I Lysopp-Fredheim-området er det ikke mindre enn seks viktige naturtyper som er registrert og ligger i nasjonale databaser. De omfatter til sammen omlag 108 daa og består av gråor-heggeskog (14 daa), gammel løvskog (14 daa), rik sumpskog med intakt starrmyr (16 daa), rik sumpskog (11 daa), naturbeite (20 daa) og rik sumpskog av regional verneverdi (33 daa). Det er sjelden det forekommer så mange viktige naturtyper på så lite område. Alle disse viktige naturtypene er truet og blir i NINA-rapport 535 omtalt som naturtyper som mangler nasjonalt vern. Dette området er også i Flerbruksplanen for Oslos kommuneskoger registrert som kulturlandskapsområde. Sammen med FOD- gården og Godlia er dette de eneste gjenværende, åpne jordbruksområdene i denne delen av Marka.

Som en slags makebytte foreslås et like stort område, på 405 daa i Sørmarka på grensa til Ski kommune, innlemmet i Marka. I dette området er det tilsammen 54 daa med viktige naturtyper, hvorav to tjern med rik sumpskog rundt, på henholdsvis 29 og 22 da, samt to meget små områder på 1-2 daa. Halvparten av Gjeddertjern ligger i Ski kommune, og Oslo sin del av de viktige naturtypene er derfor mindre enn disse tallene tilsier (ca. 40 daa). Disse naturtypene (tjern med sumpskog) egner seg ikke til bebyggelse, og nedbygging av disse strider dessuten mot kommuneplanens intensjoner. Disse viktige naturtypene kan imidlertid godt la seg innlemme, som viktige naturelementer i framtidig bebyggelse. Og aller helst bør denne delen reguleres som friluftslivsområde. Siden det sørlige området ligger på grensa til Ski kommune, og Ski ikke har byggeplaner her i overskuelig framtid, er dessuten meget gode friluftsområder tilgjengelige for befolkningen mot sør.

Friluftsliv og markagrensa

Markaloven er som nevnt fem år i år, og markagrensa er regulert i loven. Vi synes det er underlig at byrådet allerede nå fremmer et forslag som vi anser som angrep på markaloven og foreslår å fjerne 405 daa av Østmarka i dette området. Vi er bekymret for at dette bare er det første forsøket på å spise av Østmarka til boligformål. Med unntak av små hensiktsmessige justeringer (se forrige kapittel) motsetter Østmarkas Venner seg at Østmarka spises opp bit for bit. Området Gjersrud - Stensrud er rammet inn av E6 i vest og Fv 155 i nord og øst. I stedet for å bygge ned nesten hele området i Østmarka, som ville kunne bli nærmarka og hundremeterskogen til framtidige beboere på Gjersrud - Stensrud, burde byrådet heller legge til rette for at dette området blir lett tilgjengelig ved at det reguleres bilfrie turstier/løyper over Fv 155 til dette området, hvor det er store natur- og friluftslivskvaliteter innen meget kort avstand. Når beboerne på Gjersrud - Stensrud krysser Enebakkveien forlater de byen og kommer inn i et flott nærturområde hvor de kan oppleve natur, ro og stillhet, med blant annet bevaringsverdig løvskog som har store biologiske opplevelses- og verneverdier.

7 Regulering av helårstrasé forbi Dølerud i verneområdet Spinneren

Byrådet foreslår og har angitt framtidige løyper/turveitraséer i planen med tilhørende kart (juridisk arealdel kapittel 10, omtale og kart side 54, omtale i kapittel 18 samt kart side 54 og selve hovedkartet til kommuneplanen).

En av disse helårstraseene går gjennom det gamle tunet på markaplassen Dølerud i friluftslivsområdet Spinneren, som ble vernet av Kongen i statsråd 4. oktober 2013. I verneforskriftenheter det blant annet:

Formålet med vernet er å bevare de naturopplevelsesverdier som gjør at området har særskilte kvaliteter for friluftslivet og å bevare et mye brukt friluftslivsområde uten større inngrep og tilrettelegging, er mangfoldig og har en stor variasjon med markerte former i terrenget, variasjon i skogbildet og en stor andel gammel skog. Området innehar varierte, naturlige landskapsrom uten forstyrrende inngrep og samtidig innslag av kulturhistorisk verdier. Området har et variert og rikt dyreliv.

Det er underlig og unødvendig at byrådet foreslår å legge denne traséen inn i kommuneplanen. Fylkesmannen stiller i sin tillatelse til oppstart av reguleringsarbeidet strenge krav og det skal blant annet utredes alternative traséer, og den aktuelle trasébredden er betydelig innsnevret i forhold til kommunens ønsker. Det er derfor etter vårt syn helt feil å trekke opp traséen allerede nå på et juridisk bindende arealkart.

Vi går sterkt i mot at det anlegges en helårstrasé gjennom Dølerud, og vi har formidlet dette til Oslo kommune ved en rekke anledninger. Vi mener at det idylliske stedet Dølerud er et av de aller mest verdifulle delområdene innenfor verneområdet Spinneren, og at tilrettelegging til helårstrasé vil forringe området opplevelsesverdi. Det er naturopplevelsen på Dølerud, med det gamle og særpregete kulturlandskapet i fredelige omgivelser, som er verdifull for mange brukergrupper. Stedets stillhet, fuglesang og blomsterenger blir også fremhevet. Området bør derfor skjermes for gjennomfart og fortsatt få være en oase hvor turgåere stopper opp i stillhet.

Plassen Dølerud var hjemmet til Sverre M. Fjelstads bestemor. Vi er kjent med at han og familien ønsker at stedet blir bevart for ettertiden, og at det kun legges til rette for enkelt friluftsliv med mulighet til å oppleve kulturlandskap, fuglesang, ro og fred. Dette synet støttes også av mange av våre medlemmer, som har området kjært. Hverken Fjelstad eller disse brukerne ønsker at det anlegges en helårstrase igjennom Dølerud, se også intervju med Sverre M. Fjelstad i OsloBy 28. mai 2014.

Det finnes fullgode alternativer til å legge helårstraseen i nærliggende områder, uten at særlig verneverdige områder går tapt. Det ene alternativet går, som også fylkesmannen påpeker, fra Smørhullet til Sandbakken. Her er det allerede en del tilrettelegging, og en utvidelse er i mindre grad i konflikt med verneinteressene. Det andre alternativet går vest for verneområdet fra Sølvdobra over til Godlia og videre i retning av Sandbakken.

Vi viser for øvrig til brev fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus til Oslo kommune datert 5. mai 2014 og dokumenter i forbindelse med verneforslaget.

8 Avslutning

Østmarkas Venner kan stille seg bak både visjonen og mange av målsettingene og ambisjonene i forslaget til ny kommuneplan for Oslo fram mot 2030. Men vi ser det som helt uakseptabelt at det nå, bare fem år etter at markaloven ble vedtatt, kommer et forslag som innebærer at nesten 10 prosent av Oslos del av Marka skal gjøres om til aktivitetssoner og at 405 daa av Østmarka bygges ned. Markaloven er faktisk kommet for å bli, og vi håper at Oslo kommune erkjenner at markagrensa i all hovedsak er trukket, en gang for alle.

Med vennlig hilsen

Johan G. Ellingsen (elektronisk sign.)
styreleder

Bente Lise Dagenborg (elektronisk sign.)
styremedlem

Kopi:

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen
Oslo kommune, Bymiljøetaten - Miljødivisjonen
Oslo kommune Bymiljøetaten, skog
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Naturvernforbundet
Oslo og omland friluftsråd
DNT Oslo og omegn